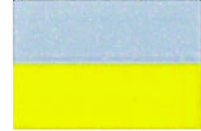

СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ ЄС ТА УКРАЇНОЮ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ ГАЛУЗІ

СЬОМИЙ СПІЛЬНИЙ ЗВІТ ЄС-УКРАЇНА

Виконання Меморандуму між Європейським Союзом та Україною про порозуміння щодо співробітництва в енергетичній галузі протягом 2012 року

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН

Співробітництво в енергетичній галузі залишається однією з ключових сфер у відносинах між ЄС та Україною в рамках Східного партнерства.

1 грудня 2005 року в рамках імплементації Плану дій ЄС-Україна було підписано Меморандум про порозуміння щодо співробітництва в енергетичній галузі між ЄС та Україною (Меморандум про порозуміння). Меморандум про порозуміння визначає, яким чином обидві сторони планують організувати спільну роботу зі зближення своїх енергетичних ринків. Виконання Меморандуму про порозуміння продовжує розглядатись як важлива складова Порядку денного Угоди про асоціацію між ЄС та Україною, який є інструментом підготовки до підписання Угоди про асоціацію, включно з положеннями про створення глибокої та всеосяжної Зони вільної торгівлі.

Меморандум про порозуміння визначає спільну стратегію поступової інтеграції енергетичного ринку України до енергетичного ринку ЄС і складається з "дорожніх карт", що охоплюють такі сфери: (1) ядерна безпека; (2) інтеграція ринків електроенергії та газу; (3) безпека енергопостачання та транзиту вуглеводнів; та (4) вугільна галузь. Починаючи з березня 2008 року Меморандум про порозуміння також включає п'яту "дорожню карту", що має на меті підсилення співробітництва у сфері енергоефективності та розвитку відновлюваних джерел енергії.

П'ять звітів про хід виконання Меморандуму про порозуміння протягом періоду з 2006 р. по жовтень 2010 р. були представлені на саммітах ЄС-Україна, що відбулись, відповідно, 27 жовтня 2006 р. у Гельсінкі, 14 вересня 2007 р. у Києві, 9 вересня 2008 р. у Брюсселі, 4 грудня 2009 р. у Києві та 22 листопада 2010 р. у Брюсселі. Шостий звіт про хід виконання Меморандуму про порозуміння протягом періоду з жовтня 2010 до жовтня 2011 року було підписано 22 березня 2012 року. У цьому сьомому Спільному звіті наведено результати, досягнуті, починаючи з жовтня 2011 року.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ, ДОСЯГНУТІ З ЖОВТНЯ 2011 РОКУ

Протягом 2011-2012 років Україна працювала над оновленням власної Енергетичної стратегії до 2030 року, яку було затверджено в 2006 році. Заявлена мета проекту Енергетичної стратегії полягає в розробці інтегрованих та ефективних регуляторних засад, що враховуватимуть положення національного законодавства України, її зобов'язання в рамках міжнародних договорів, включаючи зобов'язання щодо відповідності нормам законодавства Європейського Союзу в енергетичній сфері, з метою сприяння розвитку конкурентного енергетичного ринку, підвищення рівня енергетичної ефективності, збільшення обсягів виробництва енергетичних ресурсів, диверсифікації

джерел імпорту енергетичних ресурсів, запровадження тарифів, що відображають дійсні витрати, та забезпечення привабливих умов для приватних інвестицій.

В червні 2012 року, до Європейського Союзу, міжнародних фінансових організацій та інших установ було передано на розгляд робочий проект документу. Представництво Європейського Союзу в Україні, разом із Світовим Банком та Посольством США в Україні в липні 2012 року надали докладні коментарі стосовно проекту Енергетичної стратегії, в яких, поміж іншого, було наголошено на необхідності приділення більшої уваги заходам, пов'язаним із споживанням енергії, наголошено на необхідності проведення більш широких консультацій із зацікавленими сторонами та організаціями громадянського суспільства, та підкреслено важливість належного врахування у відповідних розділах Стратегії зобов'язань, взятих українською стороною в контексті приєднання в лютому 2011 року до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, а також – врахування рекомендацій, що містяться в Огляді енергетичної політики України, розробленому Міжнародним Енергетичним Агентством (МЕА) за фінансової підтримки Європейської Комісії, та опублікованому в жовтні 2012 року¹. Українська сторона підтвердила, що коментарі Представництва Європейського Союзу в Україні /Світового Банку/Посольства США та рекомендації МЕА, будуть прийняті до уваги.

В жовтні 2012 року Секретаріатом Енергетичного Співтовариства було опубліковано "Річний звіт щодо імплементації законодавства в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства"², до якого вперше було включено Україну.

1. ДОРОЖНЯ КАРТА У СФЕРІ ЯДЕРНОЇ БЕЗПЕКИ

Україна в повному обсязі взяла участь у "стрес-тестах" атомних електростанцій (АЕС), що проводились згідно з технічними вимогами ЄС. Звіти про випробування українських АЕС, які було передано до Європейської Комісії, пройшли експертну оцінку. Основні результати було включено до робочого документу Європейської Комісії, підготовленого в жовтні 2012 року "Технічний звіт про виконання комплексної оцінки ризиків та безпеки ядерних установок в Європейському Союзі"³.

Як зазначено в Повідомленні Європейської Комісії "Про комплексну оцінку ризиків та безпеки ("стрес-тести") АЕС в Європейському Союзі та відповідних заходів"⁴, опублікованому в жовтні 2012 року, Україна включила висновки, зроблені в рамках проведених "стрес-тестів", до власної програми модернізації АЕС. Було здійснено перегляд обсягів та часових рамок реалізації заходів з підвищення рівня безпеки українських АЕС з урахуванням їх важливості та терміновості. Високу оцінку отримали зусилля української сторони щодо наближення до підходу, який застосовується в ЄС. В подальшому буде важливо здійснювати систематичний моніторинг систематичної реалізації заходів з підвищення рівня безпеки – включно із рекомендаціями, розробленими в рамках "стрес-тестів", – з метою забезпечення їх вчасного виконання в рамках Комплексної (зведеної) програми підвищення рівня безпеки енергоблоків АЕС.

У відповідь на звернення НАЕК "Енергоатом" про надання позик до ЄБРР та Євратому, було проведено економічну, фінансову, екологічну та безпекову оцінку, і в 2012 році розпочато обговорення умов можливого надання позик.

¹ Стислий опис доступний: <http://www.iea.org/publications/freepublications/publication/name.33305.en.html>

² <http://www.energy-community.org/pls/portal/docs/1772181.PDF>

³ http://ec.europa.eu/energy/nuclear/safety/doc/swd_2012_0287_en.pdf

⁴ http://ec.europa.eu/energy/nuclear/safety/doc/com_2012_0571_en.pdf

На сьогодні відбувається реалізація проектів, спрямованих на приведення в екологічно безпечний стан майданчику Чорнобильської АЕС, згідно з переглянутим кошторисом та графіком, які послужили засадою проведення конференції донорів в квітні 2011 року (в рамках відзначення 25 роковин катастрофи). Внесок ЄС до реалізації проектів, фінансованих Чорнобильським фондом "Укриття" та Рахунком ядерної безпеки, керівництво якими від імені міжнародних донорів здійснюється ЄБРР, становить понад 400 млн. євро (близько 20% від загальних витрат, обсяг яких оцінюється ні рівні 2 млрд. євро).

Відбувається реалізація проектів, зокрема – добре просуваються роботи, пов'язані із зведенням нового безпечного конфайнменту. Завершення реалізації основних проектів, як і планувалось, очікується наприкінці 2015 року, проте швидке вимивання резервних коштів на цьому етапі викликає певні занепокоєння, оскільки донори не готові робити подальші внески.

Надзвичайно важливо, щоб українська сторона змогла забезпечити стійке інституційне середовище, зокрема стосовно регуляторного розгляду (погодження) проектів, що впроваджуються на майданчику Чорнобильської станції, з метою уникнення затримок проектів під час реалізації будівельних робіт, які можуть потребувати значних додаткових видатків.

Україна оголосила, що зробить внесок в будівництво "торцевих стін" нового безпечного конфайнменту (близько 20 млн. євро), що не входило до обсягів плану спорудження "Укриття", фінансованого міжнародною спільнотою. Це питання, що залишалось нерозв'язаним протягом довгого часу і викликало непорозуміння, наразі здається розв'язаним.

2. ДОРОЖНЯ КАРТА ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ РИНКІВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ТА ГАЗУ

Україна демонструє прогрес у виконанні зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, зокрема, починаючи з лютого 2012 року, про що докладно повідомляється в "Річному звіті про виконання законодавства в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства", підготовленому Секретаріатом Енергетичного Співтовариства. До даного звіту вперше було включено Україну. В звіті йдеться про те, що в січні 2012 року минули кінцеві строки для виконання цілого ряду зобов'язань стосовно наближення секторів електроенергетики та газу України до норм, передбачених Договором про заснування Енергетичного Співтовариства, які не було виконано, що, серед іншого, стосувалось відкриття ринку для непобутових споживачів та розділення функцій передачі і розподілу, а також наголошується на нагальній потребі прискорити процес виконання цих першочергових зобов'язань. Слід узгодити детальний план дій між Україною та Енергетичним Співтовариством щодо імплементації законодавства в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, а також відповідну дорожню карту, які також могли б бути використані як дієвий інструмент для покращення координації діяльності донорів в Україні.

Прогрес, якого вдалося досягти останнім часом, також включає публікацію на початку 2012 року заяви про безпеку постачання, а також прийняття Верховною Радою в червні 2012 року поправок до Закону України "Про природні монополії" щодо стимулюючого регулювання сектору. Протягом року Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики (НКРЕ), було прийнято ряд постанов на виконання Закону України "Про засади функціонування ринку природного газу", зокрема стосовно доступу до Єдиної газотранспортної системи України, встановлення роздрібних цін на газ, кваліфікування споживачів тощо.

Високу оцінку отримав факт підтримки Україною рішення, прийнятого під час

проведення 10го засідання Ради Міністрів Енергетичного Співтовариства⁵ 18 жовтня 2012 року, стосовно поширення норм законодавства Енергетичного Співтовариства на законодавство ЄС щодо сприяння розвитку генерації електроенергії із відновлюваних джерел, щодо статистичних даних та запасів нафти, а також згода України щодо схвалення Енергетичної стратегії Енергетичного Співтовариства. Проте, вкрай важливо, щоб Україна виконала внутрішні процедури стосовно схвалення та імплементації правил третього пакету стосовно внутрішнього енергетичного ринку ЄС, згідно з відповідним рішенням Ради Міністрів від 6 жовтня 2011 року.

Що стосується газового сектору, в річному звіті Секретаріату Енергетичного Співтовариства за 2012 рік зазначено, що НКРЕ затвердила 16 із 18 нормативних актів, передбачених Законом "Про засади функціонування ринку природного газу" (№ 2467-VI), прийнятим в липні 2010 року. Окрім цього, в світлі вимог Директиви ЄС 2003/55/ЄС щодо забезпечення незалежності оператора газотранспортної системи "Укртрансгазу" стосовно його юридичної і організаційної структури, процесів прийняття рішень та бухгалтерської звітності, Верховною Радою України 13 березня 2012 року та 13 квітня 2012 року було внесено зміни до Законів України "Про управління об'єктами державної власності" та "Про трубопровідний транспорт" відповідно. Ці зміни дозволили КМУ здійснити необхідні кроки стосовно реорганізації дочірніх підприємств НАК «Нафтогаз України».

Внаслідок цього, 13 червня 2012 року Кабінет Міністрів України видав розпорядження № 360-р «Про реорганізацію дочірніх компаній Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» та було розпочато процес реорганізації. Акції цих двох компаній залишаться у НАК "Нафтогаз України". Окрім цього, 3 липня 2012 року, НАК "Нафтогаз України" затвердив план дій щодо проведення реорганізації "Укртрансгазу" та "Укргазвидобування" до кінця 2012 року.

Планується, що реорганізація буде відбуватися у повній відповідності до зобов'язань, взятих Україною в контексті приєднання до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, та, що вона забезпечить незалежність "Укртрансгазу" як оператора газотранспортної системи з усіма повноваженнями та дієвою системою прийняття рішень у відповідності до норм законодавства ЄС, в тому числі стосовно функцій транспортування газу за межі України.

Постановою НКРЕ № 420 від 19 квітня 2012 року "Про затвердження Порядку доступу до Єдиної газотранспортної системи України", було вирішено питання про забезпечення доступу третіх сторін до магістральних трубопроводів, підземних сховищ газу та газорозподільних мереж. Проте, необхідно продовжити роботу з метою забезпечення повної відповідності нормам Директиви 2003/55/ЄС, в тому числі стосовно принципу недискримінаційності. НКРЕ з урахуванням пропозицій Кабінету Міністрів України та Координаційного центру економічних реформ розроблено проект постанови НКРЕ «Про внесення змін до постанови НКРЕ від 19.04.2012 №420» та надіслано на погодження до відповідних державних органів.

В річному звіті Секретаріату Енергетичного Співтовариства за 2012 рік наголошено на необхідності вжиття подальших заходів для забезпечення повної незалежності НКРЕ, та забезпечення можливості визначати тарифи з урахуванням витрат. В цьому відношенні, проект Закону України "Про державне регулювання в сфері енергетики України", зареєстрований Верховною Радою України у вересні 2012 року, вимагає значного вдосконалення для забезпечення повної відповідності вимогам законодавства ЄС.

⁵ http://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/INST_AND_MEETINGS?event_reg.category=E12820

В жовтні 2012 року, було успішно завершено реалізацію другого проекту Твіннінг Надання допомоги Національній комісії регулювання електроенергетики щодо забезпечення виконання газового законодавства у відповідності з положеннями Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.

Секретаріат Енергетичного Співтовариства в липні 2012 року надав докладні коментарі стосовно проекту закону, спрямовані на підвищення рівня відповідності положенням Директиви 2003/54/ЄС.

Відповідно до вимог Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства (далі – Протокол) та згідно з Програмою економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» триває робота стосовно імплементації українського енергетичного законодавства до законодавства Європейського Союзу. У тому числі така робота включає в себе підготовку нормативно-правової бази щодо поступового переходу протягом 2012 - 2014 років від діючої моделі оптового ринку електричної енергії України (модель «єдиного покупця») до моделі ринку прямих договорів і балансуючого ринку.

В червні 2012 року внесено на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» (реєстраційний номер 10571 від 06.06.2012, далі – проект Закону), та Секретаріат Енергетичного Співтовариства надіслав в липні 2012 року докладні коментарі стосовно цього документу. Проект закону було прийнято в першому читанні у листопаді 2012 року. Основною метою прийняття проекту Закону є лібералізація Оптового ринку електроенергії України та створення ефективного конкурентного середовища на ринку електричної енергії з урахуванням основних вимог законодавства ЄС, у тому числі передбачених Директивою Європейського Парламенту та Ради ЄС від 26.06.2003 № 2003/54/ЄС та Регламентом (ЄС) № 1228/2003 Європейського Парламенту та Ради від 26.06.2003, положення яких є однією зі складових виконання Україною зобов'язань за Протоколом. Розділом VI «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону у 6-ти місячний термін з дати набрання чинності цим Законом передбачаються розробка і затвердження ряду нормативно-правових документів, які мають відповідати положенням актів законодавства ЄС та забезпечать функціонування ринку електричної енергії як протягом перехідного періоду, так і після його повномасштабного запровадження.

Процес приватизації в електроенергетичній сфері триває з 2011 року, і було здійснено приватизацію цілого ряду генеруючих та розподільчих потужностей. Одночасно в 2012 році розпочалась приватизація теплоелектроцентралей та облгазів. Важливо, щоб цей процес відбувався у відповідності до міжнародних зобов'язань в сфері конкуренції, прозорості та відкриття ринку.

Після затвердження Європейською Комісією заявки на фінансування проекту ТЕО синхронізації енергосистем України та Молдови з європейською енергетичною мережею ENTSO-E за рахунок фондів «Спільної операційної програми Румунія-Україна-Республіка-Молдова на 2007-2013», Уряд України разом із партнерами з Молдови та Румунії завершує підготовку решти документів, необхідних для підписання контракту.

Що стосується Ініціативи щодо забезпечення прозорості видобувних галузей (ЕІПІ), Урядом України наразі виконано 4 із 5 критеріїв для отримання статусу Кандидата ЕІПІ (заява про наміри щодо впровадження ЕІПІ, призначення національного координатора, зобов'язання щодо роботи із громадянським суспільством та підприємствами, а також – створення групи за участі представників сектору). П'ятий критерій – розробка плану виконання робіт - наразі перебуває в процесі реалізації, який має бути завершено на початку 2013 року.

3. ДОРОЖНЯ КАРТА ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ БЕЗПЕКИ ЕНЕРГОПОСТАЧАННЯ ТА ТРАНЗИТУ ВУГЛЕВОДНІВ

Модернізація української газотранспортної системи залишається важливим пріоритетом для ЄС, України та міжнародних фінансових організацій (ЄІБ, ЄБРР, Світовий Банк). Гарний рівень співробітництва в реалізації положень Спільної заяви конференції з питань модернізації української газотранспортної системи (ГТС), що відбулась в березні 2009 року, було продемонстровано і в 2012 році.

Як зазначалося раніше, протягом 2012 року Уряд України досяг значного прогресу у внесенні змін до чинного законодавства у відповідності до положень Спільної заяви від березня 2009 року, та зобов'язань України в контексті приєднання до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства. Зокрема це стосується розділу функцій державної газової компанії НАК "Нафтогаз України" та її дочірніх підприємств, а також питань доступу третіх сторін.

Було завершено підготовку техніко-економічного обґрунтування та аналізу технічного та соціального впливу модернізації української ГТС, для чого ЄС в рамках Інвестиційного інструменту програми сусідства було виділено 2,5 млн. євро. Результати дослідження було затверджено НАК "Нафтогаз України".

Визнаючи необхідність надання підтримки Міністерству енергетики та вугільної промисловості України у продовженні реформи газового сектору, Міністерство енергетики та вугільної промисловості, НАК "Нафтогаз України", Європейська Комісія та Світовий Банк погодили початковий варіант Технічного завдання для Групи реалізації проекту та технічної допомоги стосовно корпоратизації та реструктуризації НАК "Нафтогаз України". Міністерство енергетики та вугільної промисловості України має намір скористатися цією пропозицією для доповнення консультативної допомоги, що надається НАК "Нафтогаз України" для підтримки у вирішенні нагальних питань щодо проведення його реструктуризації. Очікується, що залежно від погодження переробленого Технічного завдання, робота з надання технічної допомоги може розпочатися в квітні 2013 року. Тим часом інформація про роботу з підготовки до реформування НАК "Нафтогаз України"/"Укртрансгаз", що проводиться консультантами НАК "Нафтогаз України" до квітня 2013 року, буде на регулярних засадах надаватися, а також будуть проводитись регулярні консультації із Європейською Комісією та міжнародними фінансовими установами в рамках погодженої консультативної групи, до складу якої входять представники Міністерства енергетики та вугільної промисловості, НАК "Нафтогаз України", ЄС, ЄІБ, ЄБРР та Світового Банку.

Що стосується підготовки першої угоди про надання позики між ЄІБ, ЄБРР та НАК "Нафтогаз України" для реалізації термінового проекту транзиту газу "Реконструкція лінійних споруд газопроводу Уренгой-Помари-Ужгород (1-ша черга)", 22-25 жовтня 2012 року відбулась оціночна місія експертів ЄІБ. В січні 2013 року, ЄБРР було надіслано проект пропозицій стосовно умов виділення позики для реалізації першочергового інвестиційного проекту (газопровод Уренгой-Помари-Ужгород), в якому окреслено деякі індикативні основні умови щодо реформ, які мають бути проведені до того, як може бути затверджена угода про надання позики. Очікується що переговори стосовно угоди про надання позики розпочнуться найближчим часом.

У той же час Україна продовжуватиме впроваджувати реформи згідно Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» та відповідно до взятих на себе міжнародних зобов'язань.

В грудні 2012 року Deutsche Bank підписав із "Укртрансгазом" угоди про надання позики загальним обсягом в 53,5 млн. євро для модернізації компресорних станцій транзитного трубопроводу "Союз".

Після позитивних змін, що відбулись в липні 2011 та жовтні 2012 року, у законодавстві щодо угод про розподіл продукції, яке в даний час передбачає надання державних гарантій та забезпечує захист прав інвесторів, Україна активно співпрацювала з іноземними партнерами в питаннях розвідки сланцевих вуглеводнів, газошільних порід та морського шельфу. Зокрема, у вересні 2011 року, компанією Shell було укладено оновлену угоду із дочірнім підприємством НАК "Нафтогаз України" "Укргазвидобування" щодо роботи спільного підприємства з розвідки та видобування "газу шільних порід в Дніпровсько-Донецькому басейні. Перші бурові операції розпочались в жовтні 2012 року. В червні 2012 року, компанії Shell та Chevron виграла тендери на укладення угод про розподіл продукції стосовно Юзівського родовища газу шільних порід (Донецька та Харківська області) та Олеського родовища сланцевого газу (Львівська та Івано-Франківська області). В серпні 2012 року, консорціум на чолі із ExxonMobil виграв тендер на підписання угод про розподіл продукції стосовно Скіфської ділянки чорноморського шельфу.

Техніко-економічне обґрунтування щодо будівництва LNG терміналу поблизу Одеси, було представлено 30 березня 2012 року. Цей документ передбачає три етапи реалізації проекту:

- (1) будівництво LNG терміналу – загальний бюджет 735 млн. євро;
- (2) будівництво "морської частини" – загальний бюджет 121 млн. євро та
- (3) газотранспортні потужності – загальний бюджет понад 113 млн. євро. Таким чином загальний бюджет всього проекту складає 969 млн. євро.

Схема фінансування передбачає, що 25% загального бюджету буде надано Урядом України, ще 25% загального бюджету буде профінансовано консорціумом, який має бути створено для реалізації проекту, а решту 50% загального бюджету буде надано міжнародними інвесторами. Планується, що весь проект реалізуватиметься протягом 49 місяців, а LNG термінал буде введено в дію 2016 році. Техніко-економічне обґрунтування було затверджено Кабінетом Міністрів України 8го серпня 2012 року.

18 жовтня 2012 року, Україна підтримала рішення засідання Ради Міністрів Енергетичного Співтовариства про включення Директиви ЄС щодо запасів нафти до положень законодавства Енергетичного Співтовариства, що передбачає зобов'язання України включити положення Директиви 2009/119 до національного законодавства до 1го січня 2023 року. ЄС готовий надавати допомогу Україні в розробці плану дій стосовно реалізації цієї Директиви.

Необхідно продовжувати роботи з метою забезпечення відповідності стандартів якості нафтопродуктів в Україні вимогам стандартів ЄС та міжнародних стандартів, а також забезпечення здійснення необхідного контролю якості нафтопродуктів у відповідності до норм ЄС. В цьому відношенні проект оновленої Енергетичної стратегії України передбачає введення стандарту EURO-4 в Україні протягом року після прийняття оновленої Енергетичної стратегії на період до 2030 року.

4. ДОРОЖНЯ КАРТА ДЛЯ ВУГІЛЬНОЇ ГАЛУЗИ

Протягом 2012 року було забезпечено подальший прогрес стосовно виконання основних положень Майстер плану щодо розвитку вугільної промисловості України, який було підготовлено в 2011 році в рамках проекту, фінансованого коштом ЄС "Програма підтримки стратегії розвитку вугільного сектору". Дана програма включає п'ять основних елементів:

- Програма приватизації;
- Програма закриття шахт;
- Програма заходів з охорони здоров'я та техніки безпеки;

- Програма заходів щодо пом'якшення впливу на навколишнє середовище;
- Програма заходів щодо пом'якшення соціального впливу.

Міністерством енергетики та вугільної промисловості України враховано рекомендації Майстер плану та підготовлено пакет документів, спрямованих на структурні реформи у вугільному секторі. Що стосується програми приватизації, Закон України "Про особливості приватизації вугледобувних підприємств" набув чинності в квітні 2012 року. Продовжується реалізація Закону України "Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності", прийнятого в 2011 році. В 2012 році продовжувалась приватизація вугільних підприємств, зокрема Ровенькиантрацит та Свердловантрацит були передані у концесію, а Добропіллявугілля було передано в оренду. Очікується, що протягом 2013 року продовжиться виконання рекомендацій Майстер плану.

Проект оновленої Енергетичної стратегії на період до 2030 року передбачає подальший розвиток вугільної промисловості України та більш широке використання вугілля для потреб української економіки, як енергоносія місцевого походження, з метою часткового заміщення імпортованого природного газу. Використання більш ефективних технологій та проведення модернізації вуглеспалювальних електростанцій є необхідним кроком для забезпечення виконання зобов'язань України як в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства в частині положень Директиви ЄС щодо великих спалювальних установок так і в рамках Кіотського протоколу щодо зменшення обсягів викидів парникових газів.

Міністерство енергетики та вугільної промисловості та Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду звернулись до ЄС із проханням про надання подальшої допомоги, зокрема з метою реалізації пілотних проектів, що мають відношення до ключових положень Майстер плану, а саме щодо розв'язання комплексних проблем, пов'язаних із технічними, фінансовими та соціальними аспектами закриття значної кількості вугільних підприємств з використанням досвіду країн-членів ЄС та підвищенням рівня безпеки праці на вугільних підприємствах.

На додаток до Програми підтримки стратегії розвитку вугільного сектору, в 2012 році продовжилась реалізація двох проектів в межах Тематичної програми ЄС із охорони навколишнього природного середовища та сталого управління природними ресурсами, включаючи енергію (ENRTP), і термін їх реалізації подовжено до 2013 року, зокрема:

- "Демонстрація, розповсюдження та розгортання чистих вугільних технологій (CCT) та уловлювання та зберігання вуглецю (CCS) в Україні", який спрямовано на розвиток і розповсюдження чистих вугільних технологій в Україні, та складання переліку великих джерел викидів вуглецю та його можливих витоків в рамках виконання положень Директиви 80/2001 ЄС.

- "Низьковуглецеві технології для промислових регіонів України", який спрямовано здебільшого на розповсюдження технологій уловлювання та зберігання вуглецю (CCS), та складання переліку потенційних майданчиків CCS в Україні.

У вересні 2012 року було подано заявку на проведення навчальної поїздки в рамках програми TAIEХ "Реструктуризація вугільних підприємств України із застосуванням досвіду розвинених країн ЄС".

5. ДОРОЖНЯ КАРТА У СФЕРІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Протягом 2012 року відбулись позитивні зрушення в законодавчих та регуляторних засадах із прийняттям в першому читанні Закону України "Про енергоефективність будівель",

друге читання якого очікується на початку 2013 року. Даний закон повинен відображати основні положення Директиви щодо енергетичних характеристик будівель⁶, як передбачено положеннями Договору про заснування Енергетичного Співтовариства. Також відбувається розробка вторинного законодавства силами Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства.

Іншим важливим кроком стало затвердження Кабінетом Міністрів України в липні 2012 року Плану дій з регуляторної підтримки впровадження енергоефективної політики споживання тепла і модернізації галузі тепlopостачання. Цей план отримав схвальні відгуки, та існують великі сподівання стосовно його швидкої реалізації. Даний план також стосується деяких положень Директиви щодо раціонального використання енергії кінцевими споживачами⁷, зокрема, що стосується контрактів на підвищення рівня енергоефективності.

Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності) наразі розробляє стратегічні документи у відповідності до положень Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, такі, як Дорожня карта з імплементації законодавства Енергетичного Співтовариства та проект Національного плану дій з енергоефективності, який було передано до Секретаріату Енергетичного Співтовариства в липні 2012 року. Це вимагає подальшого вдосконалення, і відповідна робота вже виконується. Також розробляються норми щодо забезпечення відповідності положенням Директиви про енергетичне маркування⁸. Досі відбувається розробка проекту Закону України "Про енергоефективність", який має замінити Закон України "Про енергозбереження" 1994 року, визнаний як такий, що є застарілим.

Індикатори енергоефективності (загальна енергоємність економіки та деталізовані індикатори за секторами) загалом не свідчать на користь відчутних позитивних зрушень, за винятком тих, що мають відношення до великих промислових підприємств, що стикаються з міжнародною конкуренцією.

Відбувається стрімке зростання в секторі відновлюваної енергетики, із розширенням сонячних електростанцій, наприклад, в Криму (у вересні 2012 року компанія Activ Solar ввела в дію додаткове устаткування із потужністю 20 мегават), та вітрових електростанцій в Запорізькій області (компанія ДТЕК в жовтні 2012 року ввела в дію устаткування потужністю 60 мегават, і планується введення в дію до кінця 2013 року додаткового обладнання із потужністю 110 мегават).

Президент України Віктор Янукович підписав Закон України (від 20.11.12 №5485-VI) «Про внесення змін до Закону України «Про електроенергетику» щодо стимулювання виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії», який набере чинності з 13.04.13.

Законом змінено вимоги до розміру місцевої складової для об'єктів електроенергетики, які виробляють електроенергію з відновлюваних джерел. ЄС висловив стурбованість щодо відповідності вимог місцевої складової з міжнародними зобов'язаннями України. За дорученнями Голови Верховної Ради України від 03.12.12 №04-25/24-360 та Кабінету

⁶ Directive 2010/31/EU of 19 May 2010 on the energy performance of buildings.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:153:0013:0035:EN:PDF>

⁷ Directive 2006/32/EC of 5 April 2006 on energy end-use efficiency and energy services.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:114:0064:0085:EN:PDF>

⁸ Directive 2010/30/EU of 19 May 2010 on the indication by labelling and standard product information of the consumption of energy and other resources by energy-related products.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:153:0001:0012:EN:PDF>

Міністрів України від 19.12.12 №49248/1/1-12 до 20.07.13 Агентством буде проаналізована практика застосування цього Закону.

Разом з тим, Радою Міністрів Енергетичного Співтовариства 18 жовтня 2012 року у м. Будва (Республіка Чорногорія) затверджено Рішення про впровадження Директиви 2009/28/ЄС і внесення змін до Статті 20 Договору про заснування Енергетичного Співтовариства. Для України визначено частку енергії, отриманої з відновлюваних джерел, в енергобалансі країни у 2020 році на рівні 11%.

Крім того, відповідно до зазначеного Рішення та Статей 4 і 27 Директиви 2009/28/ЄС Україна повинна:

- до 30 червня 2013 року розробити та подати до Секретаріату Енергетичного Співтовариства Національний план дій з відновлюваної енергетики;
- до 1 січня 2014 року ввести в дію закони, підзаконні акти та адміністративні положення, необхідні для імплементації Директиви 2009/28/ЄС.

Досягнення цих проміжних результатів стане важливим кроком, що у подальшому підвищить привабливість сфери відновлюваної енергетики України.

Ініціатива Угоди мерів міст (ініціатива в межах якої міські органи влади, що підписали дану угоду, добровільно беруть на себе зобов'язання стосовно підвищення рівня енергоефективності та збільшення обсягів енергії, виробленої із відновлюваних джерел) і надалі залишається взірцем в Україні. Протягом 2012 року до Угоди мерів долучились 13 нових міст з України. Загальна кількість українських членів Угоди наразі становить 37 міст.

6. Підтримка з боку Європейського Союзу

а) Бюджетна підтримка.

В рамках річної програми ІЄПС для України на 2007 рік було започатковано програму бюджетної підтримки енергетичного сектору із загальним бюджетом 87 млн. євро (включаючи 82 млн. євро бюджетної підтримки), з метою фінансової підтримки виконання положень Меморандуму про порозуміння щодо співробітництва в енергетичній сфері. Перший фіксований транш в рамках цієї програми бюджетної підтримки на загальну суму 40 млн. євро, було отримано в 2009 році. У вересні 2011 року Урядом було подано заявку на сплату варіативного траншу. Проте, через відсутність прогресу в системі управління державними фінансами України, виплату коштів бюджетної підтримки було призупинено до грудня 2012 року, коли Європейський Союз виплатив варіативний транш за цією програмою. Транш у розмірі 28 мільйонів євро відображає прогрес України в енергетичному секторі, а також частковий поступ країни у сфері управління державними фінансами. Сума виділених Україні коштів у рамках програми складає 83% від загальної її вартості, що є хорошим результатом у порівнянні з результатами подібних програм, які ЄС фінансує у всьому світі.

Окрім цього, 5го грудня 2012 року, ЄС було прийнято рішення про започаткування нової програми бюджетної підтримки в енергетичному секторі із загальним бюджетом в 45 млн. євро. Це додаткове фінансування продовжить підтримку, що надається ЄС в реформуванні сектору, і сприятиме наближенню до норм ЄС та виконанню зобов'язань в рамках Енергетичного співтовариства.

В рамках річної програми ІЄПС для України на 2008 рік започатковано програму бюджетної підтримки із загальним бюджетом 70 млн. євро (63 млн. євро бюджетної підтримки і 7 млн. євро додаткової допомоги) з метою надання допомоги Уряду в просуванні реформ в сфері енергоефективності та відновлюваної енергетики. Угоду про фінансування за цією програмою було підписано в листопаді 2009 року, а виплату фіксованого траншу на

загальну суму 31 млн. євро було здійснено у вересні 2011 року. Виплату першого варіативного траншу, запит на який надійшов у вересні 2011 року, наразі також призупинено через відсутність прогресу в реформуванні системи управління державними фінансами. Рішення щодо виплати, серед іншого, залежатиме від подальшого прогресу України у сфері управління державними фінансами. Загалом рівень виконання показників в сфері енергоефективності протягом 2012 року розглядається як відносно низький.

b) Технічна допомога.

Після надходження запиту від Міністерства енергетики та вугільної промисловості, ЄС взяв участь у спів-фінансуванні Огляду енергетичної політики України 2012 року, що проводився МЕА. Огляд було опубліковано в жовтні 2012 року, і під час офіційної презентації, українською стороною було зазначено, що рекомендації МЕА будуть враховані під час перегляду Енергетичної стратегії України на період до 2030 року.

На початку 2012 року було розпочато реалізацію двох проектів за участі Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності): проект Твіннінг, спрямований на імплементацію норм законодавства ЄС в сфері енергоефективності, та проект технічної допомоги з розбудови інституційних спроможностей Агентства.

c) Східноєвропейське партнерство з питань енергоефективності та навколишнього середовища (E5P⁹).

Із 7 проектів затверджених під час першої Асамблеї вкладників, що відбулась в Лондоні 10–11 листопад 2011 року, 5 контрактів на виконання проектів підписано в 2012 році. Реалізація проектів може розпочатися одразу після затвердження муніципальних гарантій Кабінетом Міністрів України. Значний пакет проектів було представлено під час двох засідань Наглядової групи, що відбулись протягом 2012 року, що створює непогані перспективи стосовно реалізації заходів в рамках ініціативи E5P в Україні.

Вчинено в Брюсселі 25 лютого 2013 року в чотирьох екземплярах, що мають силу оригіналу: двох – українською мовою, та двох – англійською.

Від України

Від Європейської Комісії

Едуард Ставицький
Міністр енергетики та
вугільної промисловості
України

Гюнтер Г. Оттінгер
Комісар ЄС з енергетичних питань

⁹ E5P: 26 листопада 2009 року у Стокгольмі Східноєвропейське партнерство з питань енергоефективності та навколишнього середовища провело конференцію з оголошення внесків